

MIŁOSIERDZIE I SPRAWIEDLIWOŚĆ W *KSIĘDZE PSALMÓW* I *KSIĘDZE PRZYSŁÓW*

SOBOTA (PO POŁUDNIU) — 20 lipca

STUDIUM BIEŻĄCEGO TYGODNIA: Ps 9,8-10.14-21; 82,1-8; 101,1-8; 146,1-10; Prz 10,4; 13,23.25; 30,7-9.

TEKST PAMIĘCIOWY: „Bierzcie w obronę biedaka i sierotę, ubogiemu i potrzebującemu wymierzajcie sprawiedliwość! Ratujcie biedaka i nędzarza, wyrwicie go z ręki bezbożnych!” (Ps 82,3-4).

Księga Psalmów i *Księga Przysłów* przedstawiają doświadczenie więzi z Bogiem w praktycznych sprawach życia, a nie jedynie w czasie nabożeństwa czy innej aktywności religijnej. Podczas gdy *Księga Przysłów* oferuje szeroki wybór praktycznej mądrości dotyczącej więzi rodzinnych, spraw zawodowych i problemu sprawowania władzy, to *Księga Psalmów* jest zbiorem pieśni wyrażających zarówno różne emocje, jak i różne duchowe przeżycia, poczynawszy od lamentów, a skończywszy na radosnym uwielbieniu. Nietrudno jest zrozumieć, że nasza wiara powinna wpływać na wszystkie sfery naszego życia, gdyż Bóg troszczy się o nie wszystkie.

Jednocześnie jakakolwiek refleksja dotycząca życia w upadłym świecie nie może lekceważyć niesprawiedliwości, jaką naznaczona jest obecna ludzka kondycja. Rzeczywiście niesprawiedliwość raz po raz jest przedstawiana jako przedmiot troski Boga i problem, który pragnie On rozwiązać. To On jest nadzieją dla tych, którzy nie mają nadziei w tym świecie.

Choć możemy jedynie dotknąć tego, co wspomniane księgi mówią w tej kwestii, być może ta lekcja pomoże ci być bardziej aktywnym we wspieraniu ubogich, uciskanych i zapomnianych, którzy żyją wokół nas i którym powinniśmy pomagać.

Jak zauważyliśmy już, Bóg widzi i słyszy zrozpaczonych i przytłoczonych problemami. Często w *Księdze Psalmów* spotykamy się z wołaniem ludzi, którzy ufają Bogu, ale nie doświadczają sprawiedliwości. Zapewnienie o dobroci, sprawiedliwości i mocy Boga wydaje się słabnąć wobec niesprawiedliwości i ucisku, jakich doświadczają lub jakie dostrzegają autorzy psalmów.

A jednak psalmy to pieśni tych, którzy nadal śpiewają. Ani ich życie i ani ich wiara nie zostały zgazzone. Wciąż jest jeszcze nadzieja, a Boże działanie jest pilnie potrzebne, zanim będzie za późno, zanim zło zatriumfuje i zanim uciśnieni zostaną zmiażdżeni ciężarem zła, które ich przygniata. W ten sposób autorzy *Księgi Psalmów* starali się wypełnić rozziw między deklaracją wiary a próbami i tragediami życia.

Przeczytaj Ps 9,8-10.14-21. Czy możesz sobie wyobrazić okoliczności, w których znalazł się Dawid, autor 9. rozdziału *Księgi Psalmów*? Czy możesz odczuć napięcie panujące między jego wiarą w Bożą dobroć, a jego obecnym doświadczeniem? Dzięki czemu jesteśmy w stanie zachować wiarę w Boga pomimo trudnych życiowych prób?

W *Księdze Psalmów* powtarzającą się odpowiedzią na to pytanie jest nadzieja i obietnica dobrego i sprawiedliwego sądu Bożego. Może się wydawać, że zło i niesprawiedliwość triumfują, ale Bóg osądzi złoczyńców i niesprawiedliwych. Zostaną oni ukarani, a pokrzywdzeni i uciśnieni doznają odrodzenia i odnowy.

W książce *Rozważania o Psalmach* brytyjski pisarz Clive S. Lewis (1898-1963) opisuje swoje początkowe zaskoczenie z powodu tego, z jaką radością i tęsknotą oczekiwali autorzy *Księgi Psalmów* sądu Bożego. Zważywszy na fakt, iż wielu wierzących ludzi obecnie raczej boi się sądu Bożego, starał się on zrozumieć sposób myślenia starożytnych Hebrajczyków, w tym autorów ksiąg biblijnych: „Setki i tysiące ludzi, którym odebrano całą majątność prawnie im się należąca, nareszcie zostaną wysłuchane. Oczywiście, oni nie boją się sądu. Wiedzą, że ich sprawa okaże się bezsprzecznie słuszna — jeśli zostanie wysłuchana. Gdy Bóg nadchodzi, by sądzić, nareszcie tak się stanie”¹.

W *Księdze Psalmów* widzimy nadzieję dla uciśnionych, także dzisiaj, pomimo doczesnych cierpień i rozczarowań.

Jakie mamy powody, by postrzegać kwestię sądu jako coś pozytywnego, a nie jako powód do lęku i obaw?

¹ C[live]. S. Lewis, *Rozważania o Psalmach*, Kraków 2011, s. 20 (przyp. red.).

Przeczytaj Ps 82,1-8. Jakie przesłanie dla nas jest zawarte w tym psalmie?

Pomimo zaleceń i reguł życia społecznego danych Izraelitom przez Boga naród ten przez długie okresy swoich dziejów nie postępował zgodnie z Jego planem. Łatwo przychodziło Izraelitom upodabniać się do innych narodów, w tym także naśladować ich wzorce niesprawiedliwości i ucisku. Przywódcy i sędziowie dbali tylko o siebie, a ich przychylność można było kupić za łapówki. Zwykli ludzie, w tym zwłaszcza ubodzy, nie mogąc liczyć na ochronę ze strony sądów, padali ofiarą ucisku.

82. rozdział *Księgi Psalmów* jest odpowiedzią na tę sytuację. Opisuje rolę Boga jako Najwyższego Sędziego i przedstawia scenę, w której sędzi On przywódców, a nawet samych sędziów. Psalm ten podkreśla, że „ci, którzy są powołani, by pełnić funkcję sędziów, odpowiadają przed Nim”¹. Zajmują swoje stanowisko i wykonują swoją pracę jako reprezentanci i podwładni Boga. Według psalmisty sprawiedliwość Boga jest wzorcem tego, jak powinna funkcjonować ziemska sprawiedliwość, a jednocześnie stanowi miarę, według której sprawiedliwość i niesprawiedliwość oraz ci, którzy je czynią, zostaną osądzeni.

Psalm kończy się wezwaniem do działania skierowanym do Boga (zob. Ps 82,8), by interweniował i położył kres niesprawiedliwości panującej w narodzie. Ten psalm, podobnie jak wiele innych, daje głos tym, którzy nie są słyszani i cierpią ucisk — tym, których głos jest uciszany przez niesprawiedliwy system, w którym żyją i pracują.

82. rozdział *Księgi Psalmów* kieruje wezwanie do Boga jako Najwyższego Sędziego oraz Najwyższego Władcy Wszechświata i Wszystkich Narodów. Nie ma sądu wyższej instancji ani wyższej władzy, do której można się odwołać. Autor zapewnia, że choć ziemskie sądy często nie baczą na wołania ubogich i uciśnionych, to jednak ci uciężeni ludzie mają do kogo wołać o pomoc.

Czasami w naszym życiu padamy ofiarą niesprawiedliwości, ale bywa i tak, że to my dopuszczamy się niesprawiedliwości, usiłując odnieść z danej sytuacji jakąś korzyść. W różnych fragmentach *Biblii* — takich jak 82. rozdział *Księgi Psalmów* — możemy znaleźć pożyteczne informacje i przydatną nam mądrość, zarówno gdy jesteśmy osobami uciskanymi, jak i jako ludzie uciskający innych. Bóg troszczy się także o niesprawiedliwych sędziów, mówiąc o nich jak o swoich dzieciach, które powinny wybrać lepszy sposób postępowania (zob. Ps 82,6). Tak więc jest nadzieja nawet dla tych, którzy uciskają innych, jeśli tylko pozwolą się zmienić.

¹ Ellen G. White, *Prorocy i królowie*, Warszawa 2018, wyd. V, s. 110.

Przeczytaj Ps 101,1-8. Choć ów psalm jest skierowany do przywódców, jakie ważne rady możesz znaleźć w nim dla siebie, bez względu na twoją pozycję społeczną?

101. rozdział *Księgi Psalmów* jest przesłaniem skierowanym do przywódców. Przypuszcza się, że psalm został napisany przez Dawida w początkach jego panowania na tronie Izraela. Być może nawet był częścią jego królewskiego ślubowania. Z tego, co doświadczył jako wojownik Saula, a potem ścigany przez niego, nauczył się, że król, który schodzi z właściwej drogi, szkodzi swojemu narodowi i swoim bliskim. Dawid postanowił, że będzie lepszym przywódcą od swojego poprzednika.

Niewielu z nas może pełnić rolę politycznych przywódców swojego narodu, ale wszyscy mamy do wypełnienia określoną rolę, która polega na wywieraniu wpływu na innych i budowaniu ich. Spełniamy tę rolę w miejscu pracy, lokalnej społeczności, rodzinie i Kościele. Ellen G. White, komentując odpowiedzialność spoczywającą na przywódcach, napisała: „Ślubowanie Dawida zapisane w 101. rozdziale *Księgi Psalmów* powinno być ślubowaniem wszystkich, na których spoczywa obowiązek wywierania właściwego wpływu w rodzinie”¹.

W miarę możliwości powinniśmy być gotowi przedstawiać te zasady ludziom sprawującym przywództwo nad nami. Każdy z nas w swojej przywódczej roli oraz sferze wpływu ma okazję stosować zasady przywództwa wyłożone przez Dawida, aby stawać się błogosławieństwem dla innych.

Punktem wyjścia dla Dawida jest oddawanie czci Bogu za Jego miłosierdzie i sprawiedliwość (zob. Ps 101,1), które są podstawą wszystkiego, co Dawid pragnie naśladować jako przywódca. Starał się on nauczyć tych samych cech oraz praktykować je w swoim życiu i działalności. Aby to czynić, musiał przeciwstawić się pokusie czynienia zła, korupcji i nieuczciwości, które są szczególnymi pułapkami grożącymi ludziom sprawującym władzę i zajmującym kierownicze stanowiska.

Wiedząc, jak ważne jest korzystanie z pomocy dobrych doradców w celu właściwego postępowania, Dawid obiecuje szukać rady u wiarygodnych doradców i wyznaczać uczciwych urzędników. Sprawiedliwość i miłosierdzie okazywane wobec podwładnych i poddanych miały charakteryzować jego przywództwo.

Być może niewielu z nas korzysta z pomocy dobrych doradców i profesjonalnych urzędników, ale jak możemy, korzystając z wpływu ludzi, którzy nam pomagają, właściwie żyć, a następnie sami kierować się (w naszej sferze oddziaływania) w sposób nacechowany sprawiedliwością i miłosierdziem wobec tych, którzy są w jakiś sposób zależni od nas?

¹ Ellen G. White, *Counsels to Parents, Teachers, and Students*, Mountain View–Omaha 1943, s. 119.

Gdy zbliżamy się do końca *Księgi Psalmów*, okrzyki uwielbienia zaczynają się nasilać. Pięć ostatnich psalmów zaczyna się prostym i mocnym wezwaniem: *Chwalcie Pana!*, ale pierwszy z nich (zob. Ps 146,1-10) w szczególnie sposób dotyczy troski Boga o ubogich i uciśnionych jako najważniejszego powodu tego uwielbienia.

Przeczytaj Ps 146,1-10. Jakie przesłanie dla nas jest w nim zawarte? Co Bóg mówi nam zwłaszcza w Ps 146,5-9?

Jak pewne jest to, że Bóg jest Stwórcą Świata (zob. Ps 146,6), tak psalm podkreśla, iż Bóg nadal działa w świecie jako Sędzia, Dawca, Wyzwoliciel, Uzdrowiciel, Pomocnik i Obronca, a wszystko to w celu wychodzenia naprzeciw ludziom potrzebującym pomocy. To inspirująca wizja tego, co Bóg czyni i pragnie uczynić w naszym życiu, naszych społecznościach i naszym świecie.

Czasami myślimy o potrzebie troski o potrzebujących jako o czymś, co powinniśmy czynić, bo Bóg tak nakazał. Ale 146. rozdział *Księgi Psalmów* uczy nas, że Bóg już to czyni, a my mamy przyłączyć się w tym do Niego. Gdy przeciwdziałamy biedzie, uciskowi i chorobom, prawdziwie działamy z Bogiem i realizujemy Jego zamierzenia. Czy może istnieć większy przywilej niż bycie współpracownikiem Boga w realizacji czegoś tak wzniosłego jak to, co zostało opisane w 146. rozdziale *Księgi Psalmów*?

A teraz o dobrodziejstwach dla nas. Chrześcijanie często mówią o poszukiwaniu Boga i pragnieniu stworzenia bliższej więzi z Nim. Jednak Ps 146,7-9 i wiele innych wersetów w całej *Biblii* wskazują, że jednym ze sposobów szukania Boga jest przyłączenie się do Niego w tym, co On czyni. Zatem jeśli Bóg działa, by wspierać ubogich, chorych i uciśnionych, jak świadczy 146. rozdział *Księgi Psalmów*, to powinniśmy w tym współdziałać wraz z Nim. „Chrystus przyszedł na ten świat, by chodzić i działać wśród ubogich i cierpiących. Oni to byli najważniejszym przedmiotem Jego zainteresowania. Dzisiaj za pośrednictwem swoich dzieci odwiedza On ubogich i potrzebujących, niosąc wsparcie w nędzy i ulgę w cierpieniu. Gdyby nie cierpienie i niedostatek nie mielibyśmy możliwości zrozumienia miłosierdzia i miłości Boga ani poznania współczującego i litościwego Ojca w niebie. Nigdy ewangelia nie jest tak miła jak wtedy, gdy jest niesiona najbardziej potrzebującym i ubogim regionom”¹.

Jakie jest twoje doświadczenie bliskości Boga w służbie dla bliźnich?

¹ Ellen G. White, *Testimonies for the Church*, Mountain View–Omaha 1948, t. VII, s. 226.

Jako zbiór mądrych powiedzeń *Księga Przysłów* dotyka szeregu zagadnień i życiowych doświadczeń. Wśród nich są refleksje na temat ubóstwa, bogactwa, zadowolenia, sprawiedliwości i niesprawiedliwości — czasami przedstawione z innego punktu widzenia. Życie nie zawsze jest proste i nieskomplikowane, dlatego *Księga Przysłów* uświadamia nam różnorodność okoliczności i wyborów, które wpływają na sposób życia ludzi, nawet tych wiernych Bogu.

Przeczytaj i porównaj Prz 10,4; 13,23.25; 14,31; 15,15-16; 19,15.17; 30,7-9. Co mówią te wersety i jak ma się to do bogactwa, ubóstwa i pomagania potrzebującym?

Księga Przysłów podkreśla troskę i zainteresowanie okazywane przez Boga ubogim i najsłabszym. Czasami ludzie są ubodzy w wyniku obiektywnych okoliczności, złych decyzji czy wyzysku, ale bez względu na przyczyny trudnej sytuacji Pan przedstawia siebie jako ich Stwórcę (zob. Prz 22,2) i obrońcę (zob. Prz 22,22-23). Tych ludzi nie należy uciskać ani wykorzystywać bez względu na to, jakie błędy popełnili.

Choć *Księga Przysłów* wskazuje lepszy sposób życia możliwy dzięki mądrym wyborom i posłuszeństwu Bogu, nie zawsze wynikiem Jego błogosławieństwa jest zamożność. Wierność Bogu jest zawsze postrzegana jako ważniejsza i ostatecznie bardziej opłacalna niż doraźne materialne zyski: „Lepiej mieć mało, lecz nabyte sprawiedliwie, niż obfitość nabytą niesprawiedliwie” (Prz 16,8).

Inną kwestią poruszaną w *Księdze Przysłów* jest uczciwość i prawe postępowanie w interesach, sprawowaniu władzy i wymierzaniu sprawiedliwości (zob. Prz 14,5.25; 16,11-13; 17,15; 20,23; 21,28; 28,14-16). *Księga Przysłów* wyraża troskę nie tylko o pojedyncze osoby, ale także oferuje spostrzeżenia dotyczące tego, jak powinno funkcjonować społeczeństwo dla dobra wszystkich, a zwłaszcza tych, którzy potrzebują ochrony. Po raz kolejny przypomina nam, że ci, którzy rządzą i kierują, mogą to czynić najlepiej wtedy, gdy polegają na pomocy Boga (zob. Prz 8,15-16), a więc powinni działać jako słudzy Jego łaski i Jego współczucia wobec potrzebujących.

Nie jest trudno współczuć ludziom znajdującym się w tragicznej sytuacji. Jak możemy przekuć współczucie w praktyczne działanie?

DO DALSZEGO STUDIUM

„Psalmy Dawida wyrażają całą gamę przeżyć — od głębin świadomej winy i samopotępienia do najwzniolejszej wiary i pełnej radości łączności z Bogiem. Jego życie świadczy, że grzech może przynieść jedynie wstyd i nieszczęście, ale Boża miłość i miłosierdzie potrafią sięgnąć do najgłębszych przepaści, a wiara jest w stanie podnieść skruszoną duszę do godności dziecka Bożego. Ze wszystkich zapewnień zawartych w Słowie Bożym jest to jedno z najmocniejszych świadectw o wierności, sprawiedliwości i miłosierdziu Bożym”¹.

„Takie są zasady, od których zależy powszechne dobro społeczeństwa zarówno w świeckich, jak i religijnych instytucjach; one zabezpieczają życie i mienie człowieka. Wszystko, co umożliwia współpracę między ludźmi i wytwarza atmosferę wzajemnego zaufania, zawdzięcza światu prawa Boga, które dał w swoim Słowie i które wciąż jeszcze, choć przyćmione i prawie wygasłe, jest w sercu ludzkim zapisane”².

PYTANIA DO DYSKUSJI

1. W jakiej dziedzinie mógłbyś się uważać za przywódcę lub osobę wpływową? Jak możesz być rzecznikiem sprawiedliwości w tym obszarze swojego życia?

2. Pomyśl o kulturze i strukturach społecznych miejsca, w którym mieszkasz. Jak możesz działać w istniejącym systemie, by zmieniać na lepsze los potrzebujących?

3. Dlaczego zasady sprawiedliwości i uczciwości są ważne w budowaniu silnego społeczeństwa?

4. Choć *Księga Przysłów* dotyczy mądrości niezbędnej w prowadzeniu dobrego życia, co mówi nam o tym, jaki jest Bóg?

PODSUMOWANIE

Księga Psalmów i *Księga Przysłów* to dwie biblijne księgi w szczególnie sposób nakierowane na wyzwania związane z życiem w wierności Bogu wśród doświadczeń i prób doczesności. Oferują wgląd w Bożą wizję społeczeństwa i ukazują szczególną troskę Boga o ubogich i uciskanych. Pieśni w *Księdze Psalmów* i mądrość wyrażona w *Księdze Przysłów* świadczą, że Bóg dostrzega tych, którzy są lekceważeni i wyzyskiwani przez ludzi, i interweniuje, by pomóc im z pomocą. A skoro Bóg to czyni, to i my powinniśmy czynić podobnie.

¹ Ellen G. White, *Wybrańcy Boga*, Warszawa 2018, wyd. II, s. 571-572.

² Taż, *Wychowanie*, Warszawa 1992, s. 96. Przeczytaj także rozdział *Ostatnie lata Dawida*, w: taż, *Wybrańcy Boga*, s. 565-572; przyp. red.: rozdział *Sąd w Psalmach*, w: C[live]. S. Lewis, *Rozważania o Psalmach*, Kraków 2011, s. 17-29.